

Les Escoles Velles

Montesquiu

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Travessera de l'església, 11

Coordenades:

Latitud: 42.108682111609
Longitud: 2.2095907784431
UTM Est (X): 434651
UTM Nord (Y): 4662145

Classificació

Número de fitxa 08131 - 19
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Actualment no està en ús, pendent de reforma.
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 4723211DG3642S0001QJ
Fitxes associades:
[Travessera Església](#)
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dl., 09/01/2023 - 00:28

Descripció

L'edifici de les antigues escoles és de planta quadrangular, és una construcció a quatre vents tot i que sobretot són visibles dues façanes, la que obra al carrer i la que dona al pati de l'escola.

L'edifici consta de planta baixa, planta primera i unes golfes, té coberta a dues vessants amb teula àrab amb el carener orientat nord-sud. L'edifici actual és el resultat d'un primer edifici del 1894 i les reformes d'ampliació i adequació per ser adaptat com escola pública l'any 1936, moment en que es van fer més grans les obertures, portes i finestres, i remodelar les façanes.

Ambdues façanes principals mostren una tipologia d'acabat que les uniformitza, tot i que amb trets diferenciadors en la distribució i forma d'obertures de cada frontis. La superfície de les façanes és arrebossada amb acabat en pintat ocre, les dues façanes mostren un sòcol de pedra, les finestres mostren una mateixa tipologia d'ampit de pedra, de baranes de ferro de secció circular, i unes faixes de pedra lleugerament sobresortides del plom del mur que uneixen les llindes de les diferents obertures de la planta baixa i la primera.

A la façana de ponent, la que dona directament a peu de carrer, les obertures estan repartides uniforme i simètricament en els tres nivells de planta, amb quatre registres per planta. Es diferencia a la planta baixa per ser on hi ha la porta d'accés des del carrer, aquesta és de tall rectangular per bé que coronada amb un frontó triangular amb cornisa, al centre del qual hi ha pintat el nom "ESCOLES"; aquest frontó és suportat sobre pilastres de secció rectangular amb base i capitell.

A la façana sud, la principal que obra al pati, trobem a planta baixa la porta d'accés, flanquejada per dos finestrals a un costat i tres a l'altre. Totes de tall rectangular, per bé que les dels extrems de mida de llum lleugerament més petites. La planta primera destaca de tot el conjunt per tenir unes grans obertures que donen a un balcó; dues portalades amb llinda en arc de mig punt al centre i a banda i banda, un gran finestral també en arc de mig rebaixat i, als extrems, una finestra de línies rectes. En aquestes obertures, la faixa que uneix les llindes mostra un carreu sobresortit a manera de motllura al punt de les impostes. Pel que fa al balcó, és de voladís corregut que ocupa quasi tota l'amplada de la façana, el voladís té una motllura senzilla als angles, i barana de ferro amb barrots verticals i una franja horitzontal a manera de sòcol i sota el passamà, té decoracions de volutes molt senzilles en alguns dels barrots. Al nivell de les golfes únicament hi ha dues finestres, situades al centre i més petites que la resta.

L'accés per aquesta façana és a través d'una rampa de poca alçada amb una barana de pedra a cada costat.

La façana de llevant segueix una línia similar a la de ponent, per contra, la façana nord és més secundària i té un acabat de paret mitgera.

A la part superior de les façanes principals, hi ha un voladís pla a manera de ràfec, amb l'extrem de l'angle amb motllura feta en maó massís. Finalment, ambdues façanes són coronades per una mena de frontó format per la combinació de línies rectes i corbes, el qual és clos amb maó massís a la part superior, remata l'estructura uns pinacles globulars, a mode de gerro, dos als extrems de la part central de cada frontó i dos als pilars dels angles.

L'escala interior d'accés a les plantes superiors, planta primera i golfes, és una escala de trams que compta amb un lucernari a la coberta. Les aules estaven distribuïdes en diversos espais de la planta baixa i primera.

L'any 1936 es van afegir les columnes de ferro a l'interior dels espais més grans per reforçar i suportar la jàssera principal; al mateix any també es van construir els sanitaris a l'exterior, adossats a la façana de tramuntana.

Observacions:

El recull de dades històriques així com les informacions d'aquest apartat, han estat recopilades a partir del llibre de José Antonio Molina "L'ensenyament a Montesquiú (1875-1975)", publicat a Témenos Edicions l'any 2011.

Segons consta a l'esmentat llibre de José Antonio Molina, l'edifici inicial de les Escoles Velles va ser construït entre el 1891 i el 1894 gràcies a la participació amb donatius i jornals de treball dels habitants de Montesquiú, que van considerar que el nou edifici era propietat de tot el poble. "Per la seva construcció es van emprar materials que es troben en el medi natural dels voltants: còdols i sorra de riu, pedres de la muntanya, bigam de fusta de pi roig dels boscos de la contrada. Tot seguint una planificació i tipificació pròpia d'aquella època quant a grossària dels murs de càrrega, a l'obertura de portes i finestres als quatre vents i amb una esplèndida galeria situada a la paret sud, on s'obre un pati. Les parets exteriors eren de pedra vista sense arrebossar. Consta de tres planes, de les quals dues són habitables i la tercera constitueix les golfes o mansarda" (Molina, 211: 2017).

Duran l'època franquista es va modificar la façana de l'edifici per eliminar les inscripcions que feien al·lusió a que era una escola pública unificada (Molina, 2011: 219).

El 1996 l'ajuntament de Montesquiú va cedir la finca on hi havia la casa del metge, el pati de les escoles i l'edifici de les dutxes, que eren de la seva propietat, ja que els havia comprat el 1936, per construir l'actual residència de gent gran "Els Tells".

Els anys 2000 i 2001 es va utilitzar una aula de les Escoles Velles per fer de llar d'infants, "Els Putxinel·lis", que més tard es va traslladar al Parc de la Pèrgola.

La imatge antiga ha estat proporcionada per l'Ajuntament de Montesquiú.

Història

La notícia més antiga d'una escola a Montesquiú és del 8 de novembre de 1760, quan Gaietà Descatllar i Desbanc, senyor del castell de Montesquiú, va fundar en escriptura pública davant notari, un "magisteri de llegir, escriure i gramàtica a la Parròquia de Sant Quirze de Besora". El 1790, els nous senyors del castell van reconèixer aquesta donació. La fundació establí l'ensenyament de la lectura i l'escriptura, la gramàtica i la doctrina cristiana. (Molina, 2011: 215)

Al llarg dels segles XIX i XX es documenta la necessitat de comptar amb una escola pública adequada pels infants del poble de Montesquiú. Consta que el 1823 el vicari de Montesquiú impartia escola. El 1859 el capellà Pere Torrella Plans de Montesquiú era qui donava classes en un edifici de Llorenç Parramon a la carretera de Ribes. (Molina, 2011: 215)

El 12 de juny de 1859 es va fundar l'escola "El Convento" de les "Hermanas de la Divina Pastora de S. Quirico", destinada a les nenes, edifici que també acollia un asil pels pobres. El 1880, la Junta local d'Ensenyament proposa a l'Ajuntament demanar al Governador la creació d'una escola elemental per a nenes a Montesquiú (Molina, 2011: 215-216).

Durant el període de 1875-1931, les escoles públiques estaven en pisos de lloguer que pagava l'ajuntament; eren uns espais que no tenien les condicions adequades per fer-se servir d'escola.

Degut a que les peticions per la creació d'una escola en condicions a Montesquiú, no eren ateses, va sorgir la iniciativa de construir un nou edifici amb aportacions públiques i privades. El 1892 el rector de Montesquiú, Marià Bigas, va cedir una part de l'hort de l'església, al carrer Travessera de l'Església, per a

la construcció de l'edifici. El nou edifici escolar es va començar a construir el 1891 i es va acabar el 1894, gràcies als recursos públics i privats, finalment, però, es va destinar a ensenyament confessional (Molina, 2011: 216).

El nou edifici escolar acollia infants de la classe més benestants, per contra els fills dels treballadors seguien anant a l'escola pública de la carretera de Ribes.

Del 1892 fins el 1920, les religioses de la Divina Pastora feien classes a la planta baixa i residien al primer pis. En marxar aquestes religioses l'edifici va romandre tancat més d'un any. El van reobrir les Dominiques de l'Anunciata, que van fer escola amb ensenyament femení i parvulari mixt. (Molina, 2011: 217).

El 1929, una comissió formada per l'inspector en cap i un arquitecte de la Junta Provincial van visitar Montesquiú per buscar terrenys on construir dues escoles públiques unitàries i habitatges pels mestres. El 16 de març de 1932 es determina fer l'escola amb un pressupost de 19.368,64 pessetes, amb una part subvencionada per l'Ajuntament de Sant Quirze de Besora. El 1933 es va aprovar el projecte de l'arquitecte Sr. Faura, però el mateix any s'abandonà l'obra i no es va arribar a construir pel fet de coincidir en el moment en que Montesquiú es va independitzar de Sant Quirze de Besora (Molina, 2011: 217). En aquest context, els esforços es van concentrar en la recuperació de l'edifici de les Escoles Velles.

En aquest moment de la República, quan es volia tornar a utilitzar l'edifici de les Escoles velles com a escola municipal, l'Ajuntament es va adonar l'edifici constava registrat a nom de l'església. Amb l'esclat de la Guerra Civil el 1936, la Comissió Gestora de l'Ajuntament va ordenar requisar l'edifici de les Escoles el dia 20 de juliol, retornant l'edifici al poble i moment en que les religioses dominiques van haver d'abandonar l'edifici.

El mes d'agost, el president de l'Ajuntament proposà reformar l'edifici convertir-lo en una escola nacional de nens i nenes, i així poder abandonar l'edifici llogat de la carretera de Ribes. La necessitat de disposar d'escola pública en condicions era indispensable per atendre el volum creixent de la població, en aquell moment al nucli hi havia 63 nens de 6 a 13 anys d'edat, 34 de 3 a 5 anys, i 65 nenes de 6 a 13 anys (Molina, 2011: 218).

Durant la República va canviar considerablement el concepte d'escola i l'educació, essent la política educativa una de les prioritats del govern; context en el que l'Ajuntament de Montesquiú va comprar dues parcel·les al costat del pati de l'escola per ampliar-la, encarregant el projecte de rehabilitació i reforma a l'arquitecte Manuel Puig. El projecte preveia l'ampliació de les aules, es dotava de laboratori, biblioteca, despatx, entre altres, i s'instal·laven lavabos a les dues plantes, es feien més grans les portes i finestres per donar més llum natural, s'arranja la teulada i es remodelen les façanes, que és l'estructura que ha arribat als nostres dies (Molina, 2011: 219).

L'escola va funcionar com a escola republicana fins el febrer del 1939, quan les tropes franquistes van ocupar el poble. L'escola pública es va tornar a traslladar a l'antiga ubicació, i les Escoles Velles van destinar-se a escola catòlica (Molina, 2011: 219).

Encara que l'Ajuntament havia requisat l'edifici de l'escola en època de la República, no va registrar-ne la propietat i va seguir estant a nom de l'església. Això va generar un conflicte amb el Bisbat, fent que l'Ajuntament portés el cas als tribunals, sense èxit. Al 1954, l'edifici va ser ocupat per les germanes Franciscanes (Molina, 2011: 221).

A partir del gener de 1955, les escoles nacionals, tornaran als edificis de la carretera de Ribes número 9, de lloguer, en un edifici que continuava sense ser adequat per a les funcions i necessitats d'una escola (Molina, 2011: 221).

El 1962 van ser les Religioses Seglars Teresianes que s'instal·laren a l'edifici de les escoles, impartint classe a nenes de primària (Molina, 2011: 221).

El curs 1967-68 es traslladen totes les classes de nenes de l'escola pública a l'antic edifici de les Escoles Velles, i el curs 1968-69 la resta d'alumnes. A partir de llavors i gràcies a l'acord de la Junta Local d'Ensenyament Primari, les escoles nacionals públiques van estar ubicades a l'edifici de les Escoles Velles, en l'acta que ho recull consta que el trasllat es fa al local que era propietat conjunta de la Parròquia i l'Ajuntament.

Finalment, l'any 1993 es va traslladar l'escola als nous edificis construïts per la Generalitat de Catalunya. A partir de llavors, l'edifici va quedar sense aquest ús i des de l'any 2001 l'edifici roman tancat.

Bibliografia

- ANGLADA, Albert (2005) *Història del poble de Montesquiu*. Ajuntament de Montesquiu.
- CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I RECERCA HISTÒRICA DE MONTESQUIU (2004-2014) (2015): *Montesquiu, el valor de la gent*. Ripoll: Maideu, SL.
- MOLINA MORENO, José Antonio (1984): *Montesquiu al sud del Ripollès*. Ripoll: Maideu.
- MOLINA MORENO, José Antonio (2011) *L'ensenyament a Montesquiu (1875-1975)*. Témenos Edicions. Barcelona.
- MOLINA MORENO, José Antonio (2019): *En temps de Josep Genollà. Societat i moviment obrer a Montesquiu*. Montesquiu.
- SERRALLONGA, Joan; Espadaler, Ramon; Vilardell, Lluís (1990) *Sant Quirze de Besora, imatges per a una història*. Ajuntament de Sant Quirze de Besora.

